

DE KERSTENING VAN MINORCA

en andere solidaristische massa-manipulaties

De Balearen vormen een kleine eilandengroep in de Middellandse Zee, samen vormen ze een Spaanse provincie. Vijf eilandjes zijn het, netjes op een rij, waarvan Mallorca en Ibiza de toeristisch meest bekende zijn. Helemaal rechts in de groep ligt Minorca¹, waar ons verhaal zich afspeelt in het jaar 418. Veel studie is nog nodig om alle onduidelijkheden ervan op te lossen, maar er is al veel degelijk academisch werk rond verricht.

Op het eiland waren toen twee grotere steden. Eén van beide, Mahona, gelegen in het Oosten, omvatte een multiculturele leefgemeenschap onder het wereldlijke bestuur van een magistraat van Joodse origine. De andere, Jamona, gelegen in het Westen, was volledig katholiek, andersgelovigen waren er niet welkom. Severus, de toen nieuwe bisschop van Minorca die in Jamona woonde, overtuigde zijn stadsgenoten van het gevaar die deze multiculturaliteit betekende voor de katholieke zuiverheid, en trok met een grote aanhang ten strijde tegen de inwoners van Mahona. Met geweld afgedwongen bekeringen waren

¹ Ook veel als "Menorca" geschreven.

verboden op dat ogenblik, dus ging Severus met zijn medestanders naar Mahona om "te overtuigen". Het werd een bijzonder agressieve campagne, die door Severus met veel trots werd verteld in een brief aan zijn collega's. Die "Brief van Severus" (de "Epistula Severi"²) brengt een bijzonder vertekend verslag van de gebeurtenissen, deels om verwijten van dwang te vermijden (die dus door Keizerlijk decreet verboden was), deels omdat zijn brief meer was dan een louter verslag. Severus wou een ideaal draaiboek, een handleiding weergeven voor de methodiek van massabekeringen.

Het is dus nodig om onderscheid te maken tussen de reconstructie van hoe de feiten daadwerkelijk zouden kunnen geweest zijn, en de voorstelling ervan door Severus zelf in zijn brief, het narratief. Er werd ooit gesuggereerd dat het om later katholiek-propagandistisch uitvindsel gaat, maar daar is men ondertussen op teruggekomen, de historiciteit is nu algemeen aanvaard.

Het verhaal is relevant voor vandaag, aangezien we in het huidige tijdsgewricht ook leven in tijden van indringende politieke massapropaganda.

Met de Epistula Severi bevinden we ons in de 5de eeuw, binnen de grenzen van het Romeinse Rijk. Nochtans, wat we nu kennen als "Het Antieke Rome", eindigde de facto met de dood van Marcus Aurelius in het jaar 180, wat van hem de laatste (antiek) Romeinse Keizer maakt. Wat in de populaire voorstelling leeft als Romeinse tijd, bestrijkt ook een relatief kort segment, nl. van Julius Caesar tot Marcus Aurelius. Hannibal ervoor kunnen we er nog bijnemen, maar eigenlijk spreken we over slechts 250 jaar Romeinse geschiedenis³.

Na het bewind van Marcus Aurelius stortte het Rijk in chaos waaruit het zich pas kon heroprichten met het keizerschap van Diocletianus rond het jaar 300, 120 jaar later dus.

Diens nieuwe Romeinse Rijk was fundamenteel verschillend van dat van Marcus Aurelius omdat het gegrond was in een staatsgodsdienst, de cultus van Sol Invictus, de Onoverwinnelijke Zon. Het "Laat Romeinse Rijk" was geboren, en daarmee tevens het fundament van het huidige Europa.

De staatscultus van Sol Invictus werd overgenomen door zijn opvolger Constantijn, die de cultus combineerde met de religieuze visie van één van de vele christelijke stromingen welke we vandaag kennen als Rooms Katholicisme⁴. Al snel werd onder het bewind van (de links afgebeelde) Theodosius I

² Zie: Scot Bradbury, "Severus of Minorca: Letter on the Conversion of the Jews"; Mark Pearsall: "indigni et peccatoris verbum: Christian Identity in the Epistula Severi"

³ Laat mij dit de "Asterix-blik" op de Romeinse geschiedenis noemen... .

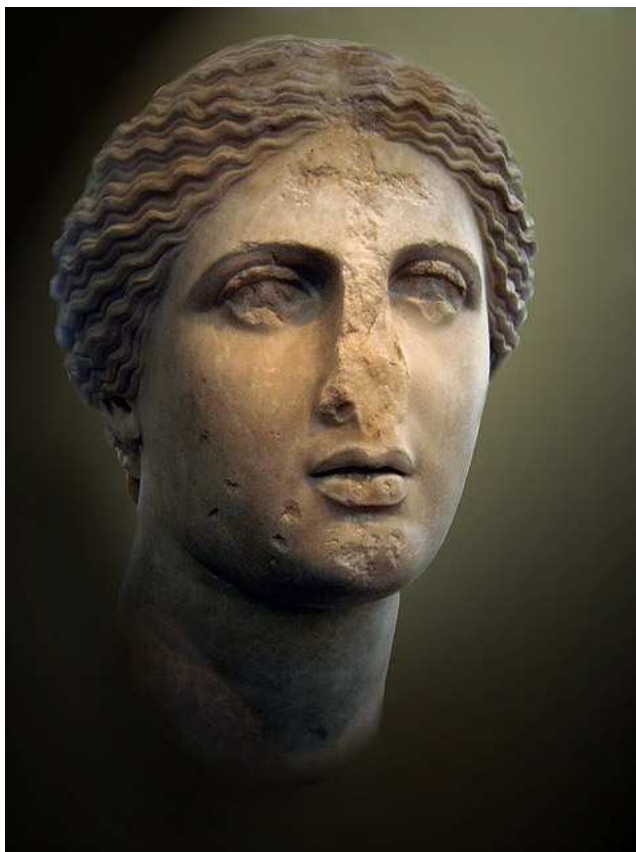
⁴ Onze wekdagen zondag, maandag, ... zijn genoemd volgens deze cultus; om dezelfde reden vallen Pasen en Pinksteren op een zondag: dit was een eis van Constantijn.

het Katholicisme tot staatsgodsdienst verheven en werden andere religies en andere interpretaties van het Christendom vervolgd.

De 4de en 5de eeuw waren dan ook in de eerste plaats eeuwen van religieus geweld binnen een regime welk het Katholicisme als staatscultus had aanvaard. Een treffende expressie daarvan is het Edict van Thessaloniki, uitgevaardigd door Theodosius I op 27 februari 380:

Alle volkeren, waarover wij een mild en gematigd bewind voeren, zullen zich, zo is onze wil, tot de religie bekeren, die de goddelijke apostel Petrus aan de Romeinen overgeleverd heeft, zoals het door hem ingevoerde geloof zich tot op de huidige dag manifesteert en waartoe de Opperpriester Damasus zich duidelijk bekent zoals ook bisschop Petrus van Alexandrië, een man van apostolische heiligheid; dat wil zeggen dat wij volgens de apostolische uitleg en de evangelische leer in één godheid geloven van de vader, de zoon en de heilige geest in gelijke majesteit en heilige drievoudigheid.

Slechts diegenen die deze wet volgen zullen zich naar ons gebod katholieke christenen mogen noemen; de overigen, die wij waarlijk dwaas en waanzinnig verklaren, hebben de schande van een dwaalleer te dragen; ook mogen zij hun vergaderruimten niet als kerken betitelen. Ten slotte zal hen in de eerste plaats de goddelijke vergelding, maar ook ons strafrecht, dat ons door het hemelse oordeel in handen gegeven is, achterhalen.

"Bekering van de Heidenen" was een centraal thema, al mocht het, officieel dan toch, niet met dwang gebeuren. In werkelijkheid werd een strategie gevolgd van vernietigen om te vervangen. Een manier tussen andere was het aanbrengen van een kruisteken op alles wat anders was, zoals bij dit Venusbeeld. Inhoudelijk werd al het andere verworpen en belachelijk gemaakt. Soms werden standbeelden stuk geslagen, tempels vernietigd of getransformeerd in kerken, hun priesters vermoord.

De "Epistula Severi" is zo'n bekeringsverhaal welk zowel als (propagandistisch) verslag en tevens als bekeringshandleiding kan gelezen worden. De vraag is uiteraard: waarom is het werk vandaag (nog of opnieuw)

belangrijk en relevant? Waarin verschilt het van andere historische voorbeelden van religieus geweld in de 4de en 5de eeuw?

Een eerste reden waarom de Epistula Severi vandaag bijna paradigmatisch zijn, is het feit dat Minorca een eiland was, met een daarbij horende eilandcultuur. Wie vroeger op het continent woonde, kon makkelijk verhuizen in geval van maatschappelijke problemen. Men kon zelfs emigreren naar een ander continent. Een eiland is echter een gesloten geheel, dat alleen door scheepvaart geopend kon worden. Vandaag is onze planeet, onze Aarde, ook een eiland in de ruimte geworden, verbonden en ingepakt door satellieten en 5G. Er bestaat zelfs geen ruimtevaart om ze met andere planeten te verbinden. Vluchten kan niet meer. De Middeleeuwse voorstelling van een gesloten "Ondermaanse Werkelijkheid" is terug.

Het huidige, vernieuwde en vijandige offensief tegen het secularisme, een offensief dat samengaat met een gooi naar de wereldmacht bij het Vaticaan, is een tweede reden. Rome ambieert de kerstening van de volledige globe onder de noemer van interculturalisme, gekoppeld aan de Smartcultuur. Binnen het nieuwe, synodale en globale katholicisme van Franciscus mogen mensen hun culturele diversiteit bewaren als ze maar Eén zijn in hun katholieke belijdenis. Aangezien de paus het hoofd is van de katholieke gemeenschap, wordt die zo ook een informele wereldleider: Rome als *Caput Mundi* is terug van (nooit) weggeweest. Theocratie krijgt een nieuwe naam: "de gezonde lekenstaat".

Een derde reden is het verschijnsel massamanipulatie door chantage. De weg ernaartoe is voorbereid door de sociale media, met de logica "Geen account, geen gesprek". Mensen zijn gewend geraakt aan deze "Geen A, Geen B"-mentaliteit, een chantagecultuur die bv. bij de Coronacrisis algemeen werd toegepast om totale vaccinatie af te dwingen. "*Impfen macht frei*" was geen metafoor maar werkelijkheid. Het is net deze chantagetechniek die Severus vermeldt als de hoeksteen van zijn campagne.

Een extreme polarisering naar een "Tweeklassen-samenleving" is een vierde punt. In de Epistula Severi is er hoofdzakelijk sprake van de tegenstelling tussen Christenen en Joden, een tegenstelling die eigenlijk tevens een metafoor is voor die tussen theocratie versus secularisme.

De Coronacrisis reveleerde het onverbloemd: vaccineren is bekeren, bekeren is vaccineren, zo veel is duidelijk. Het gaat om een verband tussen ziekte en inzicht. Bij Severus gaat het om bekeren tot de cultus van het Katholicisme, vandaag gaat het om de cultus van een dogmatisch geworden wetenschap, die zich gedraagt als een openbaringsgodsdienst. Beide verkondigen een onweerlegbare waarheid waartegen geen meningsverschil mogelijk is. Wie anders denkt of anders is, wie niet gelooft, is koppig. Dit is punt vijf.

Mirakels zijn daarbij altijd een goed argument, ons zesde punt. Tegen mirakels is geen kruid gewassen, ze tonen de kracht van het goddelijke, een macht die de gewone redelijke overweging te boven gaat. Niet weinig katholieke overwinningen worden eraan toegeschreven. Bij de Slag aan de Frigidus, de beslissende veldslag in de doorbraak van de theocratie in het Romeinse Rijk, keerden de kansen omdat een krachtige wind de speren van de tegenstanders in hun richting terugwierp. De boodschap is duidelijk. Wie zich verzet tegen het Katholicisme, strijdt tegen het Goddelijke en is gedoemd om de strijd te verliezen. Goed overwogen de *juiste* kant kiezen, is daarmee *sterk aangeraden*. Vandaag is het de Wetenschap die voor de mirakels zorgt.

De inzet van de bekering is ook niet min want de "Redding van de Wereld" hangt ervan af. In de geest van Severus hebben gedwongen bekeringen een bijzonder positief doel, niet alleen het Algemeen Belang, maar ook het persoonlijke zielenheil veilig stellen. Als zevende punt hebben we de idee dat het verdedigen van het Algemeen Belang, welke tevens een persoonlijk belang is, geweld en dwang legitimeren. Het is voor de goede zaak, voor een Hoger Doel. Anderzijds was het binnen het Romeinse Rijk, verboden om te dwingen. Gedwongen bekeringen moesten dus voorgesteld worden alsof ze vrijwillig waren. Het klinkt bekend in de oren. Op manipulatieve wijze wordt de dader-slachtofferrol handig omgekeerd.

De gedachte dat het christendom de voltooiing zou zijn van het Jodendom, is een boeiend achtste punt. De eerste der martelaren, letterlijk dan, was Sint Stefanus. Toen zijn relieken ontdekt werden in het begin van de vijfde eeuw, en voor een deel ervan naar Minorca werden verscheept, startte Severus zijn campagne. Volgens Stefanus is het Christendom de logische voltrekking van het Joodse geloof, waardoor elke Jood die zich niet bekeert een koppige zondaar is. Hij werd voor die uitspraak gestenigd onder het goedkeurend oog van de man die later de Apostel Paulus zou worden. Deze idee, van het Christendom, meer bepaald het Katholicisme, als voltrekking van het Jodendom, is ook vandaag nog officiële kerkleer.

Joden zijn daardoor Christusweigeraars, net zoals we vandaag vaccinweigeraars hebben. In de nasleep van deze opstelling ontstaat ook de typisch katholieke religieuze smetvrees waarom tot voor kort Joden niet mee aan tafel mochten bij een Christelijke maaltijd. Bij de Coronacrisis vonden alleen opiniestukken onder de titel "Vaccineren kan de wereld redden"

hun weg naar de media. En, uiteraard: wie koppig is, moet gestraft worden, al dan niet met huisarrest. Al bij al gaat het om het creëren van een uniforme solidaristische samenleving waarin het individu als individu geen plaats heeft. De samenleving van Severus is homogeen katholiek, een andere wenselijke mogelijkheid bestaat voor hem niet.

Tot slot, maar zeker niet het minste, maakt Severus duidelijk dat geloof een kwestie is van gezondheid. Ongelovigen zijn ziek (net als in Theodosius' Edict van Thessaloniki) en moeten genezen worden. In een brochure die men vandaag kan raadplegen of kopen bij het Vaticaan, heet ongelooft (nog steeds!) een geestesziekte, en individualisme is in Franciscus' encycliek "Fratelli Tutti" een virus dat bestreden moet worden door het ontvangen van de Heilige Geest. Omgekeerd zijn bij Severus de gelovigen beschermd tegen vele euvels, geen schorpioen die het aandurft om nog maar in hun buurt te komen.

We kunnen de bovenstaande tien punten samenvatten als *de strijd om de zelfbeschikking in een seculiere pluralistische samenleving*. Theocratisch uniformisme staat er lijnrecht tegenover een goed begrepen seculiere diversiteit⁵. Minstens in die zin zijn de Epistula Severi meer dan actueel.

Na deze eerste kennismaking kunnen we enkele thema's verder uitdiepen en onze aandacht richten op de betekenis van het verhaal, welk al begint in de eerste eeuw, niet lang na de kruisiging van Jezus.

"Logische voltooiing" en zekerheid, versus ongelooft en koppigheid

De Epistula Severi zijn gegrond in het verhaal van Stefanus omdat ze start met de ontdekking van diens relieken door een priester, Lucianus genaamd, in 415. Ze werden toen op 26 december in een processie naar een nabijgelegen kerk gedragen. Aldus wordt Sint Stefanus vandaag gevierd tweede kerstdag, wat aangeeft dat hij binnen het Katholicisme gezien wordt als een belangrijke heilige. Hij is de *proto-martelaar* omdat hij als eerste (in het jaar 35) geëxecuteerd werd omwille van zijn prediking. Stefanus had de Joodse priesters beledigd en moest zich verantwoorden voor hun raad, de Sanhedrin. Hij hield een lange redevoering, de langste uit de "Handelingen der Apostelen". Daarin schetste Stefanus een beeld van de geschiedenis van het Joodse volk, gegrond in Abraham en Mozes, en stelde dat "de Joden" er een gewoonte van gemaakt hadden de hen aangekondigde profeten te verwerpen en te vermoorden. Nochtans had Mozes een komende profeet vermeld, die gehoorzaamd zou moeten worden, m.a.w. het Christendom was volgens Stefanus de logische voltrekking en voltooiing van het Jodendom. Wie dat niet wou zien was een koppige lomperik. In lijn 51 van zijn rede zegt hij:

" Jullie zijn een koppig volk! Jullie harten en oren zijn nog steeds onbesneden. Jullie zijn net als jullie voorouders: jullie verzetten jullie altijd tegen de Heilige Geest."

⁵ Diversiteit omhelst het aanvaarden en harmoniseren van menselijke verscheidenheid, niet de ontkenning ervan zoals in het postmodernisme, of de vermenging ervan zoals in het interculturalisme.

Die woorden deden de raad in woede ontsteken. Stefanus werd gestenigd terwijl hij bad tot God en Jezus aan diens rechterhand.

Het verhaal van Stefanus is bijzonder relevant voor de essentie van het Katholicisme. Geloven in de beginselen van hun leer wordt zo geen religieuze keuze maar een logische noodzaak. Ongeloof is een gebrek, een tekort, en niet in het minst door gebrek aan inzicht, aan Logos. Hadden de Griekse scholen al niet geargumenteed dat wiskundige wetten boven opinie verheven zijn? Zich bekeren tot het Katholicisme, voor iedereen maar in het bijzonder voor Joden, is een kwestie van gezond verstand, van logisch denken, wie het verwerpt, is koppig en halsstarrig, en zelfs geestelijk ziek.

Maar ook vandaag blijft de Stefanus redevoering fundamenteel in de katholieke leer. Het niet willen bekeren van Joden tot het Katholicisme zou een vorm van anti-semitisme zijn (!), en omgekeerd bestaan er ook nu meerdere *counter missionary organisations* zoals "Jews for Judaism", groepen die Joden willen beschermen tegen al te opdringerige katholieke bekeerzucht. Voor Benedictus toont het verhaal Stefanus verhaal dat lekenactivisten koppige weerstand mogen verwachten bij de uitvoering van godsvruchtige werk en geeft het zicht op de noodzaak en op de inhoud van katholieke gebed.

Hier wordt een belangrijk punt gemaakt: het katholieke reddingsplan is een logische geopenbaarde zekerheid, wie het niet aanvaardt bevindt zich in een toestand van tekort, benoemd als koppig, halsstarrig of geestesziek. De tekorten zijn een noodzakelijk gevolg van de verwerping van een (vermeende) onbetwifelbare zekerheid.

Dezelfde mentaliteit doet vandaag de ronde als het over "wetenschappelijke zekerheden" of "morele zekerheden" zou gaan⁶, ook al is wetenschap principieel de wereld van de onzekerheid en de falsificatie (een waarlijk *wetenschappelijk bewijs* in de zin van een onbetwifelbare zekerheid, bestaat niet).

Hier vinden we reeds het voor de katholieke politiek kenmerkend beeld: de combinatie van armenzorg en religieuze onverdraagzaamheid

Polarisering, othering, segregatie en binariteit

Een quasi tijdgenoot van Severus, Johannes Chrysostomos werd geboren in het jaar 347 in de toen belangrijke culturele metropool Antiochië. Hij volgde een klassieke Grieks-Romeinse opleiding, en was klaar om een voortreffelijk advocaat te worden, wanneer hij in 373 besloot om zich te laten dopen en theologie te gaan studeren bij Diodorius van Tarsus. Naar het voorbeeld van anderen zoals Antonius, trok hij zich terug in een extreem ascetisme en leefde als kluizenaar in de woestijn.

Naar de legende leefde hij daar in een grot, en in die hoedanigheid kreeg hij op een dag het bezoek van een prinses. Zij kon hem geruststellen dat ze geen kwade bedoelingen had, en alleen onderdak zocht. Johannes verdeelde de grot in twee compartimenten, maar die tweedeling miste zijn effect. Na een tijdje was de prinses zwanger, en Johannes kieperde haar dan maar over de rotswand, de diepte in. Later kreeg hij daar wroeging over, de handeling was ook niet zo goed voor zijn eeuwig zielenheil, en hij besloot dan maar op handen en voeten te kruipen tot zijn zonden hem vergeven werden. En zo, al kruipend (zoals in deze prent van Albrecht Dürer) kwam hij opnieuw de prinses tegen, gezond en wel, ze had de val overleefd, haar baby op de arm. Ze schonk hem vergiffenis, en aldus kon Johannes weer op twee benen de wereld verkennen.

In 386 werd Johannes priester en een gedreven prediker. Zijn sermoenen bleven niet zonder effect. Enerzijds wou hij liefdadigheidswerk aanmoedigen. Anderzijds stond zijn geletterde welbespraaktheid in het teken van de strijd tegen heidenen, ketters, Joden, rijken en

⁶ Zie bv ook Sahra Wagenknecht, "Die Selbstgerechten" bv. blz. 29 en Wolfgang Kubicki (bv. "Daran geht die freiheitliche Gesellschaft zugrunde" in Die Zeit en ook zijn boek „Die erdrückte Freiheit“)

decadenten zoals homo's en lesbiennes. Onder zijn stimulans werden vele Romeinse beelden verwoest en tempels afgebroken.

Nog later, in 397, werd hij aartsbisschop van Constantinopel. Daar kreeg hij het aan de stok met Eudoxia, de keizerin, omdat hij preekte tegen de luchtige kleding van de dames van de stad, wat Eudoxia als een persoonlijk verwijt begreep. Ze beschuldigde hém nu van ketterij (Johannes Chrysostomos was niet afkerig van het ondertussen verketterde Arianisme), en hij werd verbannen. Vanuit zijn ballingschap bleef hij brieven schrijven die zijn volgelingen nog verder ophitsten tegen de keizerin, en daarom werd hij opnieuw verbannen, nu wat verder weg. Hij stierf echter onderweg naar dit nieuwe oord, in 407. Niettemin heeft hij in die periode de stimulans gegeven tot de vernietiging van de tempel van Artemis, één van de "Zeven Wereldwonderen" van de klassieke oudheid.

We vinden hier een profiel gelijkend op dat van Stefanus, nl. een combinatie van armenzorg en extreme onverdraagzaamheid, welk belangrijk is om de tijdsgeest te vatten waarbinnen de Epistula Severi werden geschreven, niet in het minst de anti-Joodse dimensie.

Hier volgt een summier chronologisch overzicht ter illustratie van het katholieke geweld binnen het Romeinse Rijk in de vierde en de vijfde eeuw:

301: Bijzonder gewelddadige kerstening van Armenië door "Gregorius De Verlichter", Armenië maakt als eerste land het Christendom tot staatsgodsdienst

313: Constantijn erkent het Christendom en bouwt Constantinopel op de plaats van de vroegere stad Byzantion

325: Concilie van Nicea, vastlegging van de katholieke orthodoxie waartegenover elke afwijking of "innovatie" verboden is

371: Martinus ("Sint-Maarten") wordt bisschop van Tours, hij verbrandt Keltische gebedsplaatsen, hakt door hen vereerde bomen om en voert agressief actie tegen het Arianisme en andere "ketterij"

379: Theodosius I komt onder de macht van Ambrosius, Bisschop van Rome

380: Edict van Thessaloniki, uitgevaardigd door Theodosius I

381: Concilie van Constantinopel: ketterij wordt strafbaar

385: Eerste terechtstelling wegens ketterij in Trier (Belgica)

388: De verwoesting van de synagoge van Callinicum (in het huidige Syrië, vandaag Raqqa, een hoofdzetel van het IS)

391: Vernietiging van de Tempel van Serapis in Alexandrië

392: Vervolging van alle niet-katholieken

- 394: Beslissende Slag om de Frigidus, Theodosius wint dank zij “goddelijke ondersteuning”
- 397: Johannes Chrysostomos wordt aartsbisschop van Constantinopel
- 401: Vernietiging van de Tempel van Artemis in Efeze
- 415: Moord op Hypatia in Alexandrië
- 415: Ontdekking van de relieken van Stefanus
- 418: Severus wordt bisschop op Minorca
- 431: Concilie van Efeze I: Nestorius wordt verketterd onder impuls van Cyril van Alexandrië
- 448: Concilie van Efeze II: algemene vervolging van Nestorianisme onder de tirannie van monniken-bendes⁷
- 451: Concilie van Chalcedon, die de twee vorige deels corrigeert

Het edict van Thessaloniki werd in 529 hernomen in de Oost-Romeinse Codex Justinianus, een belangrijk juridisch referentiewerk, en vormde in 1139 de basis bij de oprichting van de Inquisitie, die men vandaag “Congregatie voor de Geloofsleer” noemt.

Onder invloed van deze fanatieke geestesgesteldheid ontstond een binariteit in het denken en een polarisering in de samenleving. Die binariteit wordt in het verhaal van Severus allereerst gesymboliseerd in de tegenstelling tussen de twee steden Jamona en Mahona.

Mahona, vandaag Mahon of “Port Mahon” in het Engels werd in de doortocht van Hannibal naar Italië gesticht door zijn broer Mago Barca. In de loop van haar geschiedenis werd de stad het onderwerp van vele veroveringen, tot en met een bombardement door de Francisten in WOII. Vandaag is Mahon de hoofdstad van Minorca, ze telt 30000 inwoners. Mayonaise zou ervan afkomstig zijn.

⁷ Het heeft veel moeite gekost de gewelddadige monniken-bendes onder controle te krijgen, enerzijds met seculiere wetten, anderzijds met kloosterregels.

Ten tijde van de Epistula Severi stond Mahona onder het bewind van een Magistraat in dienst van het Romeinse Rijk, een man van Joodse afkomst. Het was een rustige, behoorlijk bestuurde multiculturele stad waar Christenen en Joden in harmonie samen leefden. In die vredevolle toestand zou snel verandering komen.

Immers, toen Severus Bisschop van Minorca werd, vestigde hij zich in die andere stad, Jamona. Naar de voorstelling van Severus was Jamona een gezegende stad. Ze was gevrijwaard van Joden, die bang waren om er een plotse dood te sterven. Wolven en vossen bleven er weg, alsook slangen en schorpioenen. De reden voor die gezegende toestand was even eenvoudig als duidelijk: Jamona was uniform katholiek, zedig en godsvruchtig, in tegenstelling tot de onzedelijkheid en “de dodelijke ziekte” van ongeloof in Mahona. De inwoners van Jamona waren letterlijk “Gods lammeren”. Severus had dan ook niet veel moeite om zijn vrome stadsgenoten ervan te overtuigen dat hun geloofsgenoten in Mahona bedreigd werden door de Joden, die *waren als slangen en schorpioenen of wolven*. Een reddingsactie was nodig.

De tegenstelling tussen Jamona en Mahona is ook die tussen theocratie en secularisme, tussen Katholieken en Joden. Gender is hierbij ook betekenisvol. De meest vrome onder de vromen zijn de katholieke maagden. De meest fervente en hardnekkige tegenstanders van de bekeringsactie zijn de Joodse vrouwen. De allerlaatste daarvan tracht met haar dochters per schip te ontsnappen, maar ze wordt terug op de oever geworpen door een storm. Het is duidelijk: er bestaan geen vluchtroutes. Daar, nu ze terug aan land is, vertelt Severus:

“Plotseling, greep ze zichzelf vast rond mijn knieën en smeekte in tranen om de hulp van ons geloof. (...). Terwijl ze haar smartvolle bede maakte, leidde ze haar twee kleine dochters tot bij mij. Wie zou niet huilen van vreugde? Bij wie deed zulk een overvloed aan vreugde geen tranen opwellen? Heel zeker, ik aanvaardde de schapen, de enige die voor zover we het wisten, afgedwaald waren, en ik bracht haar met haar twee nakomelingen terug in de kudde van Christus.”

En daarmee, met het breken van de laatste vrouwelijke weerstand, was de overwinning compleet.

Reddingsactie in naam van de Universele Broederlijkheid

Aan de start van het verhaal staan de twee steden van Minorca duidelijk naast en tegenover elkaar. De ene uniform katholiek, de tweede divers en multicultureel. Men zou kunnen denken dat zulks een wenselijke toestand is: wie graag in een uniform katholieke cultuur woont, kiest voor Jamona, wie de diversiteit waardeert, voor Mahona. Maar die toestand was niet naar de zin van Severus. Voor hem waren de katholieken in Mahona bedreigd en moest de zuiverheid van hun geloof, en daarmee zichzelf, gevrijwaard en beschermd worden. De katholieken van Mahona zijn de broeders van Jamona, en moesten gered worden, aldus Severus in zijn toespraken tot zijn medeburgers. Expliciet is er van gewelddadige monnikenbendes (zoals die van Alexandrië) geen sprake, maar de manier hoe Severus zijn geloofsgenoten mobiliseert, doet er sterk aan denken. Het beeld van het niets-ontziende

monnikengeweld was ondertussen een goed ingeslepen cultureel icoon geworden in het Laat Romeinse Rijk. Meer nog dan het verspreiden van het "juiste geloof" had Severus dan ook de vernietiging van het multiculturele secularisme van Mahona voor ogen⁸.

(...) Ondanks het feit dat geen van de Joden, die terecht vergeleken worden met wolven en vossen omwille van hun felheid en slechtheid, Jamona durft te benaderen, zelfs niet om gebruik te maken van het recht op gastvrijheid, zit Mahona opgescheept met zulk een grote veelheid aan Joden als of met adders en schorpioenen, dat de kerk van Christus door hen dagelijks verwond wordt. Maar deze oude, aardse gunstige situatie [van Jamona] werd kortelings voor ons vernieuwd in een spirituele zin, zodat, zoals het geschreven is, deze generatie van adders, die gebruikelijk aanviel met giftige beten, plotseling door Goddelijke interventie het dodelijke gif van ongeloof heeft teruggetrokken.

In dezelfde periode waarin ik, nochtans onwaardig, het bisschoppelijke ambt aannam, kwam een zekere priester, gekend voor zijn heiligheid, van Jeruzalem en verbleef een tijdje in Mahona. Nadat hij niet kon oversteken naar Spanje, zoals hij wou doen, besloot hij om naar Africa terug te keren. Ongetwijfeld geïnspireerd door de martelaar zelf, plaatste hij onlangs in de kerk van Mahona de relieken van Sint Stefanus, die recent ontdekt waren en die hij naar Spanje had willen brengen. Wanneer dit volbracht was, ontstak onmiddellijk het vuur van Zijn Liefde, het vuur welk de Heer op aarde bracht en welk hij wil aanwakkeren. Meteen laaide ons zelfvertrouwen op, en, zoals het geschreven is, brandden onze harten. Nu eens brandde de geloofsijver in ons hart; dan weer werden we aangespoord door de hoop om een veelheid te redden.

Uiteindelijk werd de gewoonte om elkaar te groeten plots beëindigd en was niet alleen onze gewoonte van gemakkelijke omgang verstoord⁹, maar de zondige verschijning van onze lange vriendschappelijkheid werd omgezet in haat, uit liefde voor de eeuwige Redding. Op elke openbare plaats werd er gestreden tegen de Joden over de Wet, in elk huis waren er gevechten over geloof.

(...)

Plotseling opflakkerend met een nog grotere heftigheid, sloegen de vlammen van het geloof over naar de naburige stad [Jamona]. En als vervulling van het gezegde van Salomon, 'Een broeder die een broeder helpt zal zich verheffen als een stevige en rijkelijke stad', besloten vele dienaars van Christus al hun geesteskracht aan deze

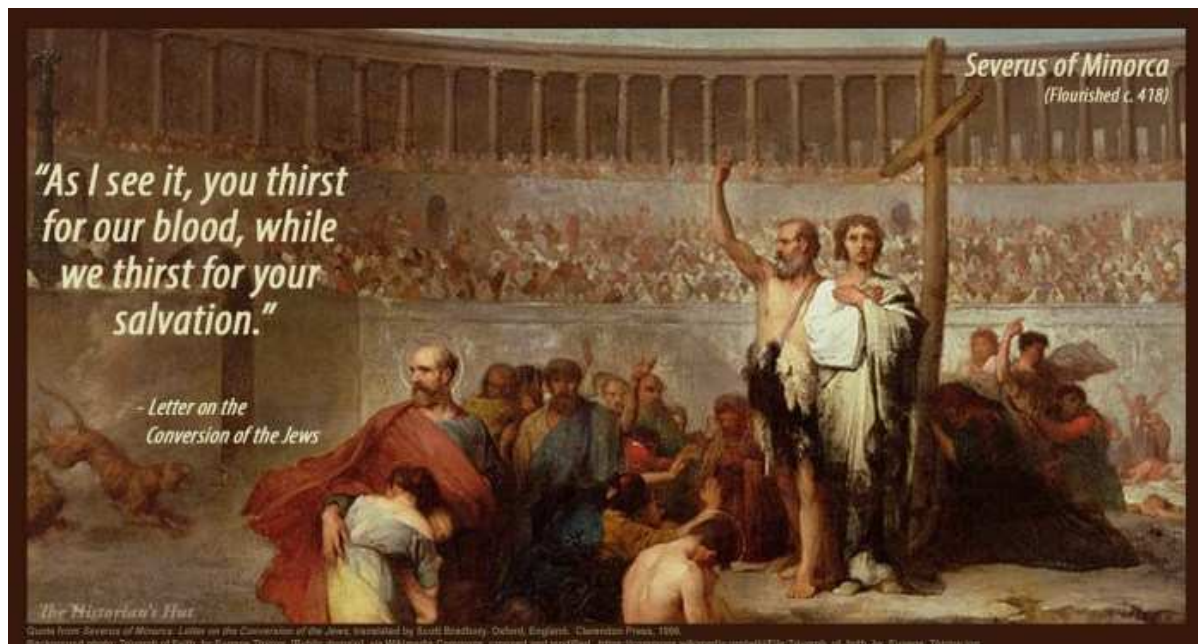
⁸ Vandaag vinden we deze geestesgesteldheid terug in het streven naar Internationaal Solidarisme, zoals bv in de encycliek "Fratelli Tutti", of in de bekeerzucht en het zelotisme van de "Nieuwe Evangelisering" ("Praedicate Evangelium"), dwz in een vernieuwd theocratisch anti-secularisme.

⁹ Dwz waar er eerst vriendschappelijkheid en harmonie heerste, hangt er nu een vijandelijke spanning tussen de burgers, iets wat Severus ten zeerste apprecieert.

oorlog te wijden, zonder het minste bezwaar tegen de last van de zware reis naar die andere stad [Mahona].

Een debat wordt georganiseerd. Severus en zijn katholieke achterban verliezen het volledig, echter angstaanjagende goddelijke interventies geven hen voordeel. Hier ligt een kernpunt, net als in het narratief rond de slag om de Frigidus: het gaat op geen enkele manier om aardse redeneringen, maar om de realisering van een onstuitbaar “Gods plan” als “argument”. De Joden verdedigen zich met wapens, de katholieken met de Heilige Geest. Severus, hij is naar eigen zeggen onwaardig, is niets meer dan een uitvoerend instrument van de Goddelijke Voorzienigheid, en treft dus geen enkele persoonlijke verantwoordelijkheid. Uiteindelijk trekt de Severus’ bende naar de synagoge en steekt die in brand.

De twee groepen worden beschreven met een identiteitspolitiek zonder enige nuance. De katholieke groep blinkt uit door integriteit en godsvrucht. De Joodse groep kiest voor het aardse leven en is daarom chanteerbaar. Ruben kiest als eerste voor de collaboratie. De leider Theodorus zwicht als hij het behoud van zijn functie beloofd krijgt. Wie in een grot vlucht, beseft het onhoudbare van die toestand, wie zich opsluit in huis krijgt een dweperige groep katholieken in de voortuin die hen het huis weer uit bidden. In het aanschouwen van een als onweerlegbaar voorgestelde overmacht, zwicht uiteindelijk iedereen omdat ze voor het aardse leven kiezen. Daarin ligt voor Severus ook de kern van de Joodse minderwaardigheid tegenover Christelijke martelaren. Chantage is de essentie van Severus’ campagne.

Bij het beëindigen van de campagne is Minorca uniform katholiek. Severus stelt zijn verhaal dan ook voor als een handleiding voor alle collega-zeloten die bekering beogen:

Des te meer vreugde zou men moeten voelen bij het volgende wonder, namelijk dat we het Joodse landsdeel, voor zo lang afgesloten, veelvuldige vruchten van rechtschapenheid voortbrengt, nu de doornen van het ongeloof vernietigd zijn en het zaad van het Woord geplant, zodat we onszelf kunnen verheugen in de hoop van een nieuwe beplanting. Waar we een berucht woud van ongeloof ontwortelden, bloeien nu de meest vruchtbare planten van geloof. Want de Joden dragen niet alleen de kosten, vooreerst, voor het nivelleren van de fundamenten van de synagoge, en dan, voor de constructie van een nieuwe basiliek, maar ze dragen zelfs de stenen op hun schouders.

(...). Om welke reden, als u respectvol het woord van een onwaardige zondaar aanvaardt, maak Christus ijver tegen de Joden de uwe, maar doe het omwille van hun eeuwige zielenheil. Misschien is inderdaad de tijd gekomen die voorspeld werd door de Apostel waarin alle leken zullen gekomen zijn en heel Israël gered. En misschien wenste de Heer om deze vonk te ontsteken vanuit het einde van de aarde zodat de hele breedte van de aarde in vuur en vlam zal staan met de vlam van de Liefde ten einde het woud van ongeloof plat te branden.

Bekeren is inderdaad de essentie van de katholieke Liefde... .

Bij wijze van afsluiting van zijn basiswerk *“There is no Crime for those who have Christ”*, waarschuwt Michael Gaddis (2005) voor de actualiteit van de geschiedenis van het Laet Romeinse Rijk. Hij benoemt de periode als het samenvloeien van religieus-ideologisch extremisme enerzijds en een sterke centrale staatsmacht anderzijds. Ik voeg daar nog graag aan toe: om tot een crisis te komen, is er tevens een incident nodig, die “de vlam in de pan laat slaan”, zoals in dit verhaal de aankomst van de relieken van Stefanus op Minorca.

Vandaag kunnen we zulk een religieus-ideologisch extremisme duiden als het Nieuwe Solidarisme. Ook gewone ideologieën en een dogmatisch begrepen wetenschap kunnen zich presenteren als geopenbaarde zekerheden (bv. de *“One Health, One Earth”*-, of de *“I believe in Science”*- bewegingen) waartegenover geen mening bestaat, alleen koppigheid. De macht van de Europese commissie en van vele wereldorganisaties groeit. Een uitzonderlijke toestand kan die macht van de Europese en mondiale overheden doen vergroten bv door het uitroepen van een noodtoestand die de burgerrechten hypothekeert, zoals we hebben kunnen vaststellen bij de verplichtingen in het kader van de Coronacrisis.

Naast de Coronacrisis zijn er nog vele andere indringende thema's die deze *sense of emergency* kunnen triggeren: energietekort, klimaatontwrichting, teloorgang van het natuurlijk kapitaal, oorlog, terrorisme,..., die we mogelijk kunnen samenvatten als “De 21ste eeuwse beschavingscrisis” . Het zijn alle elementen die ons kunnen doen afglijden naar de installatie van een uniformiserend *Totalitair Bewind*, zelfs als het die naam niet heeft.

Voor een goed begrepen diversiteit kan men niet genoeg zorg dragen... .